

ΤΑ ΝΕΡΑ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΑΣ Η ΘΑΛΑΣΣΑ ΜΑΣ – ΥΓΡΟΒΙΟΤΟΠΟΣ ΜΟΥΣΤΟΥ

ΣΑΛΙΒΕΡΟΥ Μ.

1/Θ Νηπ/γείο Παραλίου Άστρους, Δ/νση Α/θμιας Εκπ/σης Ν.Αρκαδίας
e-mail: marisal@sch.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ευαισθητοποίηση του ατόμου, απέναντι σε περιβαλλοντικά προβλήματα επιβάλλεται ν' αρχίζει από την προσχολική ηλικία. Γι'αυτό μέσα από το πρόγραμμα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, τα παιδιά του Νηπιαγωγείου μας, επιχείρησαν να γνωρίσουν τα νερά του τόπου τους, τη θάλασσα, τη λίμνη του Μουστού. Επίσης να μάθουν για το ρόλο και τη σημασία που έχουν στην ανάπτυξη της περιοχής τους. Προσεγγίσαμε το θέμα, με τη μέθοδο της βιωματικής – επικοινωνιακής διδασκαλίας(PROJECT). Πραγματοποιήσαμε δραστηριότητες μέσα και έξω από τη σχολική τάξη. Κάναμε επισκέψεις, καλέσαμε ειδικούς με το θέμα ενήλικες, να μιλήσουν. Τέλος, παρουσιάσαμε το πρόγραμμα στην ευρύτερη κοινωνία του τόπου μας. Έτσι πιστεύουμε ότι τα παιδιά κατάφεραν, να αποκτήσουν οικολογική συνείδηση στην πρωταρχική της μορφή και να γίνουν υπεύθυνα άτομα, ταγμένα στην προστασία του περιβάλλοντος.

SALIVEROY M.

Primary school of Paralieu Astrous, Primary Education of Arcadia
e-mail: marisal@sch.gr

ABSTRACT

The awareness of the public in environmental problems should start from the preschooling age. So that this target can be attained the environmental education provided our students with the opportunity to learn not only about the waters of their region, the sea and the lake of Moustos, but also about their importance and their role in the development of their landscape. We approached the topic by the method of experiential-communicative teaching (PROJECT). We carried out activities inside & outside the class. We visited that were related to our subject, we asked from specialists to give special lectures. Last but not least we presented our program to the public. Thus we believe that our students developed ecological conscience, on its primary form and that in the future the younger generation is going to be responsible for the protection of the environment.

Λέξεις κλειδιά : περιβαλλοντική εκπαίδευση, νερό , Νηπιαγωγείο Παραλίου Άστρους, βιόματα, εμπειρίες.

1. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΘΕΜΑΤΟΣ

- Η θέση του σχολείου, το οποίο βρίσκεται δίπλα στη θάλασσα και στον υγροβιότοπο του Μουστού.
- Η καθημερινή επαφή των παιδιών με το στοιχείο του νερού και την ανάγκη ν' αποκτήσουν θετικές στάσεις γι'αυτό.
- Η φυσική κλίση των παιδιών για εμπειρία και παρατήρηση, τα οποία θ' ασχοληθούν με την έρευνα, χωρίς να στηριχθούν μόνο σε δευτερεύουσες πηγές.

- Βιώματα των παιδιών από επισκέψεις με τους γονείς τους στη λίμνη, να δουν τους κύκνους, τις αγριόπαπιες κ.λ.π.
- Η πρόσβαση σε χώρους σχετικούς με το θέμα είναι εύκολη.

2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Γνωστικοί

- Να γνωρίσουν και να μάθουν σχετικά με τη θάλασσα, το λιμάνι, τον υγροβιότοπο και το ποτάμι της περιοχής τους.
- Να μάθουν ποια ζωικά και φυτικά είδη απειλούνται με εξαφάνιση.
- Ν' αναπτύξουν τις γλωσσικές τους δεξιότητες ερχόμενα σ' επαφή με τη λογοτεχνία, την ποίηση, τη λαογραφία, τους θρύλους και τις παραδόσεις του τόπου τους.
- Να γνωρίσουν την Ελληνική μυθολογία.
- Να μάθουν να παρατηρούν, να ταξινομούν πληροφορίες.

Συναισθηματικοί

- Να κατανοήσουν πόσο μεγάλο ρόλο παίζει η προστασία του νερού και ειδικότερα της θάλασσας, των ποταμών, των υγροβιότοπων στην καλύτερη ποιότητα ζωής και γενικά στην ομαλή λειτουργία του οικοσυστήματος.
- Ν' αναπτύξουν θετικές στάσεις και συμπεριφορά απέναντι στο περιβάλλον τους.
- Να γνωρίσουν τους θρύλους και τις παραδόσεις του τόπου τους.

Επιστημονικοί

- Μέσα από τα πειράματα να μάθουν για την επίπλευση, βύθιση, άνωση, διαλυτότητα του νερού.
- Τη χρήση διαφόρων οργάνων όπως το μικροσκόπιο και η πυξίδα, τα κιάλια, μεγεθυντικός φακός, να διαβάζουν ένα χάρτη.
- Να κατακτήσουν μαθηματικές έννοιες : μακριά – κοντά, ελαφρύ- βαρύ, βαθύ- ρηχό, την πληθικότητα, κ.λ.π.

Κοινωνικοί

- Συγκρότηση ομάδων για τη συλλογή πληροφοριών. Συνεργασία μεταξύ τους ή με κάποιον ενήλικα.
- Να επικοινωνούν με φορείς της τοπικής κοινωνίας και να συνεργάζονται μαζί τους.

Ψυχοκινητικοί

- Ν' αποκτήσουν μέσα από δραστηριότητες, καλό έλεγχο των μερών του σώματός τους, προσανατολισμό, συντονισμό των κινήσεων, αυτοέλεγχο και αυτοπεποίθηση.
- Να γνωρίσουν τις βασικές έννοιες του χώρου, μέσα από την προσωπική τους κίνηση και να τις εκφράζουν με λέξεις όπως, μπρος, πίσω, πλάι, γύρω κ.λ.π.
- Να επισημαίνουν και να αντιλαμβάνονται ρυθμούς στο περιβάλλον τους.

Άλλοι στόχοι

- Να πλουτίσουν το λεξιλόγιό τους.
- Να γνωρίσουν τις διάφορες μορφές της τέχνης(μουσική, θέατρο, ζωγραφική, γλυπτική).
- Εφαρμογή των δεξιοτήτων στην κατασκευή, όπως να κολλούν και να οργανώνουν το υλικό.
- Να εκφράζουν τις ιδέες τους και να αναπτύσσουν πρωτοβουλίες, και προβληματισμούς.

3. ΜΕΘΟΔΟΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

- Μέθοδος σχεδίου εργασίας (Project)
- Διαθεματικό μοντέλο προσέγγισης του θέματος.
- Μέθοδος αλληλοδιδασκαλίας.
- Ομαδοσυνεργατική μέθοδος
- Βιωματική επικοινωνιακή διδασκαλία. Δίνεται η ευκαιρία στους μαθητές να λειτουργήσουν ομαδικά, να αναλάβουν πρωτοβουλίες και υπευθυνότητες και να παίξουν ενεργό ρόλο στη μάθηση.

- Παιδοκεντρική. Οι ιδέες διατυπώνονται από τα παιδιά και η μέθοδος υλοποίησης βασίζεται στα ενδιαφέροντα του παιδιού.
- Εργασίες πεδίου.

4. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Συμπληρώθηκε ερωτηματολόγιο με τις υπάρχουσες γνώσεις των παιδιών, σχετικά με το θέμα. Καταγράψαμε τις προτάσεις των μαθητών, χωρίστηκαν σε ομάδες και ακολούθησε η υλοποίησή τους. Πραγματοποιήσαμε επισκέψεις στην παραλία του χωριού μας, στη λίμνη της περιοχής, σε νεροτριβές, στο παλιό υδραγωγείο, είδαμε πηγές με τρεχούμενο νερό.

Φωτογραφία 1. Επίσκεψη στη λίμνη του Μουστού.

Άλλες δραστηριότητες :

ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Πειράματα σχετικά με τον κύκλο και τις ιδιότητες του νερού.

Κατασκευή φυτολογίου με φυτά της παραλίας, καταγραφή των σκουπιδιών που συνάντησαν κατά την επίσκεψή τους σε αυτήν.

Φωτογραφία 2. Ιδιότητες του νερού.

ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Εξοικείωση με τις βασικές ερευνητικές διαδικασίες, διάβασαν χάρτες, έμαθαν για τα επαγγέλματα της θάλασσας, ήρθαν σε επαφή με ήθη και έθιμα της Ελληνικής θρησκείας και λαογραφίας.

Συνεργαστήκαμε με Νηπιαγωγείο που υλοποίησε περιβαλλοντικό πρόγραμμα του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

- Συγκρίσεις – μετρήσεις όγκου ,βάρους
- Ομαδοποιήσεις,(ποια επιπλέουν, ποια βυθίζονται) ταξινομήσεις με βότσαλα, κοχύλια κ.λπ
- Ταξινομήσεις, διατάξεις.
- Καλούνται να κάνουν εκτιμήσεις προβλημάτων, να δώσουν λύσεις, να προβλέψουν το αποτέλεσμα

- Διατήρηση της ποσότητας
- Απαριθμήσεις αντικειμένων (1-10), απλές αριθμητικές πράξεις.
- Φύλλα εργασίας
- Κατασκευή επιτραπέζιου παιχνιδιού.

Φωτογραφία 3. Διατήρηση της ποσότητας.

ΓΛΩΣΣΑ

Τραγούδια, ποιήματα γλωσσοδέτες, παραμύθια αινίγματα. Έμαθαν σύνθετες λέξεις, συνώνυμα, οικογένειες λέξεων σχετικές με το νερό και τη θάλασσα. Διατύπωσαν συνθήματα, έφτιαξαν ένα δικό τους βιβλίο και ένα αλφαβητάριο.

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΕΚΦΡΑΣΗ

Μουσική:

Ακρόαση και μαγνητοφώνηση ήχων σχετικούς με τη θάλασσα.

Ακρόαση μουσικών κομματιών παιδικών τραγουδιών, νησιώτικων δημοτικών τραγουδιών.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

Κουκλοθέατρο « Το δελφίνι κινδυνεύει»

Θεατρικό παιχνίδι

ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Παράγουν ηχητικά πρότυπα με το σώμα τους

Δημοτικοί χοροί

Μουσικοκινητική απόδοση διαφόρων τραγουδιών

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Κατασκευές με άχρηστα και φυσικά υλικά (μπουκάλια, γλαστράκια, μανταλάκια, βότσαλα, αχιβάδες, άμμο κ.λ.π.).

Ζωγραφική με τέμπερες, παστέλ κ,λ,π,- Κολλάζ.

5. ΔΡΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Διατύπωσαν συνθήματα, έγραψαν πινακίδες τις οποίες τοποθετήσαμε με τη βοήθεια του Δήμου, στην παραλία

Αποφάσισαν και υποσχέθηκαν ότι:

- Δε σπαταλώ το νερό άσκοπα.
- Κλείνω τη βρύση που στάζει
- Δεν αφήνω το λάστιχο του ποτίσματος να τρέχει χωρίς λόγο.
- Δε ρίχνω τα σκουπίδια μου στη θάλασσα.
- Δεν αφήνω το ζώακι μου να βρωμίζει την παραλία.
- Λέω στους μεγάλους να μη χρησιμοποιούν πολλά λιπάσματα στα φυτά.
- Αποφεύγω να χρησιμοποιώ πλαστικές συσκευασίες.

Έφτιαξαν αφίσες τις οποίες τοιχοκολλήσαμε. Οργανώσαμε ημερίδα στο χώρο του σχολείου μας, όπου παρουσιάσαμε το πρόγραμμά μας.

Φωτογραφία 4. Τοποθέτηση πινακίδων

6. ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Συμπλήρωση τελικού ερωτηματολογίου για να διαπιστωθεί αν επιτεύχθηκαν οι αρχικοί στόχοι και αν τα παιδιά αύξησαν τις γνώσεις τους γύρω από το θέμα μας.

Η ανταπόκριση των γονέων στην όλη πορεία του προγράμματος και η ευχάριστη αντίδρασή τους, στις εντυπώσεις των παιδιών τους.

Διαπίστωση της αλλαγής στις στάσεις των παιδιών.

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Η θετική επίδραση του προγράμματός μας, στα παιδιά .

Γνωστοποίηση του προγράμματος με δημοσιοποίησή του στην τοπική κοινωνία

Προβολή και διανομή αφίσσας σε δημόσιους και εκπαιδευτικούς χώρους.

Εκδήλωση στο χώρο του σχολείου με σκοπό την προβολή της προσπάθειας των μαθητών και την ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας.

Η εκπόνηση τέτοιων περιβαλλοντικών προγραμμάτων, συμβάλλει στην απόκτηση οικολογικής συνείδησης των ανθρώπων και μάλιστα από την ηλικία των 5 και 6 χρόνων, ώστε αυτά τα παιδιά να γίνουν αύριο υπεύθυνοι πολίτες προστάτες των φυσικών πόρων της γης μας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αθανασάκης Α./ Κουσούρης. (1985) *Οικολογία και περιβάλλον*, τευχ.1, Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων, Αθήνα.
2. Άλκηστις. (1991), «*Η δραματοποίηση για παιδιά*».
3. Murphy B., «*Πειράματα με το νερό*». Εκδόσεις Ερευνητές.
4. Γαβαλά Α.- Λαυρεντάκη Φ.- Μπούκα, *Εμπειρίες και δραστηριότητες από τις φυσικές επιστήμες*, Εκδ. Gutenberg, Αθήνα.
5. Γεωργόπουλος Α., (2000), *Γη ένας μικρός και εύθραυστος πλανήτης*, Gutenberg, Αθήνα.
6. Γεωργόπουλος Α., (2002), *Περιβαλλοντική ηθική*, Gutenberg, Αθήνα.
7. Φλογαίτη Ε., (1992), *Οικολογία*, Εκδόσεις Ελληνικές Πανεπιστημιακές .
8. Φλογαίτη Ε., (1993), *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*, Εκδόσεις Ελληνικές Πανεπιστημιακές.
9. Φυτιάνος Κ., (1998), *Η ρύπανση των θαλασσών*, University Press, Θεσσαλονίκη
10. Judith Hann, *Ανακαλύπτω την επιστήμη*. Αθήνα : Ερευνητές.
11. Κουτσουβάνου Ε. (1998), *Μορφές και τρόποι εργασίας*, Εκδ. Οδυσσέας.
12. Δεληνακάκη Ν., Κοκολάκη Ρ., Νοΐδου Μ., 2000 *Περιβαλλοντική εκπαίδευση στην Προσχολική Ηλικία* Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα
13. Σπάθαρα Ε., (1995), *Αρμενίζοντας στο χρόνο. Το πλοίο στην Ελληνική τέχνη*. Καπόν.
14. Χρυσοφίδης Κ., (2000), *Βιωματική – Επικοινωνιακή Διδασκαλία*, Gutenberg, Αθήνα.
15. Ταλιάνης Δ., Ρούσκας Γ (1997), *Ποτάμια υδάτινοι δρόμοι*, Εκδ. Τοπίο.